

PROFESSIONELE LEVENSKWALITEIT BINNEN PLEEGZORG

EEN (INTER)NATIONAAL ONDERZOEK BIJ PLEEGZORGMEDEWERKERS EN PLEEGOUDERS

Verheyden, C.; Van Holen, F.; Euillet, S.; Chartier, S. en Vanderfaeillie, J.

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

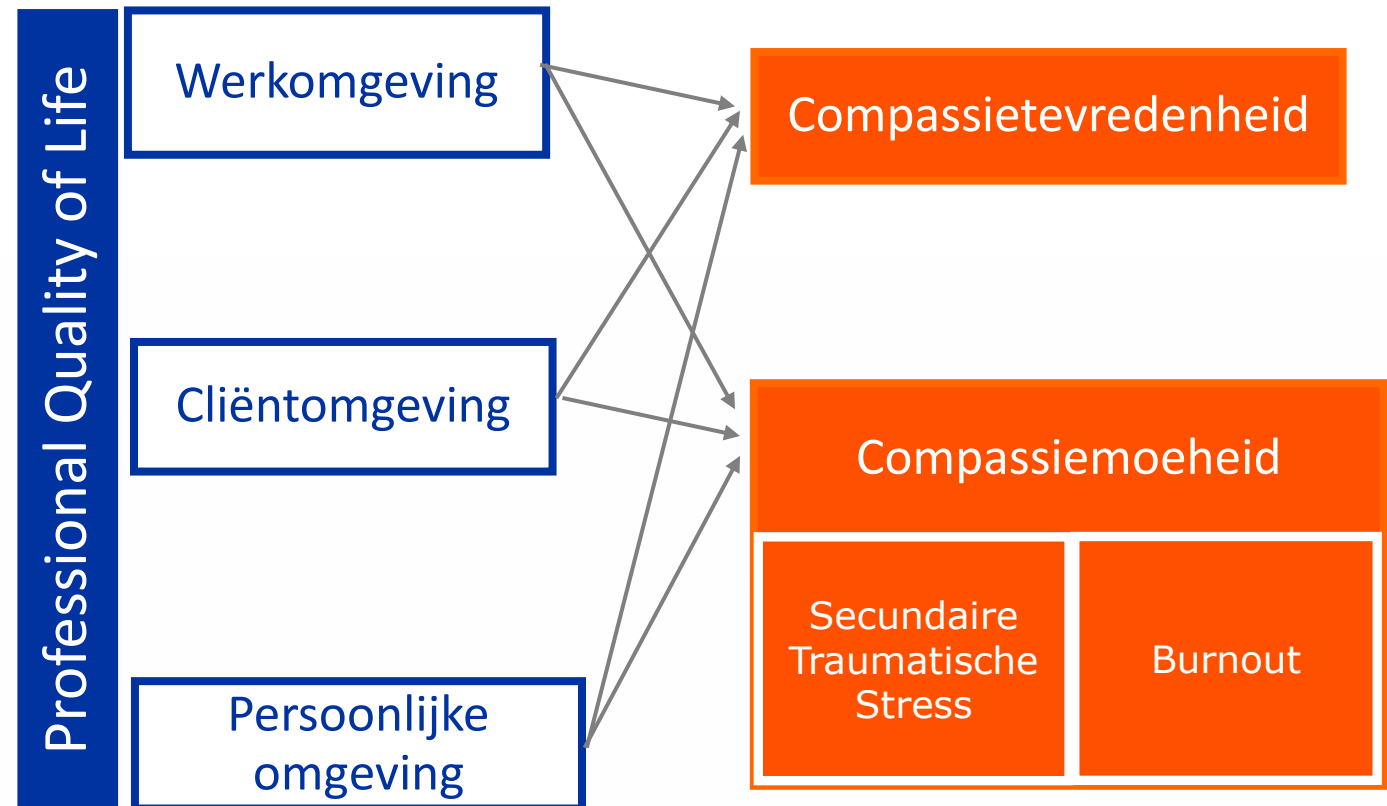
ACHTERGROND

WELZIJN PLEEGZORGMEDEWERKERS EN PLEEGOUDERS

- **Pleegzorgmedewerkers** hebben een uitdagende en veeleisende job omwille van (Dagan et al., 2016; Ellet et al., 2007; Goemans et al., 2017; Lizano & Mor Barak, 2012; Salloum et al., 2015; Wilson et al., 2000):
 - De emotionele aard van het werk vb: dagelijks in aanraking komen met andermans trauma's
 - De ernst en complexiteit van bepaalde casussen vb werken met kwetsbare kinderen en gezinnen (zowel pleegouders als biologische ouders)
 - Hoge werkdruk
 - **Pleegouders** worden geconfronteerd met veelheid aan stressoren door aard van hun 'werk' als 'para-professional' (Adams et al., 2018; De Maeyer et al., 2015; Engler et al., 2022; Geiger et al., 2013; Hannah & Woolgar, 2018; Miller et al., 2019; Ottaway & Selwyn, 2016; Vanschoonlandt & Vanderfaeillie, 2013):
 - (negatief) effect op biologische gezin van pleegouders
 - Moeilijke interacties met biologische ouders van pleegkind
 - Zorgen voor pleegkinderen met trauma, gedragsproblemen, sociaal-emotionele problemen, ...
- ➔ Hoog risico op **burnout** en **secundaire traumatische stress** (Figley, 1995; Hannag & Woolgar, 2018; Sprang et al., 2011), wat kan resulteren in (Bridger et al., 2020; Cahalane & Sites, 2008; Hannah & Woolgar, 2018; Prost & Middleton, 2020; Rock et al., 2015; Wilson et al., 2000):
- **Pleegzorgmedewerkers:** personeelsverloop, verminderde effectiviteit geboden zorg, persoonlijke problemen
→ negatieve gevolgen voor pleegzorgmedewerker, pleegkinderen, gezinnen en pleegzorgorganisaties
 - **Pleegouders:** minder adequate zorg, verhoogd risico op breakdown/stoppen als pleegouder

PROFESSIONAL QUALITY OF LIFE (STAMM, 2010)

- Professional Quality of Life = kwaliteit die je ervaart in relatie tot je werk als hulpverlener/rol als pleegouder
- Compassietevredenheid (positieve aspecten)
- Compassiemoeheid (negatieve aspecten)
 - Burnout: gradueel, uitputting, frustratie, hopeloosheid, ...
 - Secundaire Traumatische Stress: angst, symptomen PTSS

ONDERZOEKSVRAGEN

ONDERZOEKSVRAGEN

- 1) Wat is de prevalentie van secundaire traumatische stress, burnout en compassietevredenheid bij Vlaamse pleegzorgmedewerkers en pleegouders?
 - a) Hoe verhouden Vlaamse pleegzorgmedewerkers en pleegouders zich tot die uit andere regio's?
- 2) Welke factoren zijn geassocieerd met meer secundaire traumatische stress en burnout enerzijds, en minder compassietevredenheid anderzijds?
- 3) Wat is het verband tussen secundaire traumatische stress, burnout en compassietevredenheid enerzijds met de intentie om van werk te veranderen of de intentie om te stoppen als pleegouder anderzijds?

METHODE

PROCEDURE

Online vragenlijst werd uitgestuurd in Vlaanderen naar:

- Pleegzorgmedewerkers: februari – maart 2022
 - **323 pleegzorgmedewerkers** (± 42.6%)
- Pleegouders: maart – oktober 2022
 - **951 pleegouders** (± 16.8%)

(Inter)nationale samenwerkingen:

- Frankrijk: département de la Vendée van september - december 2022
 - **25 pleegzorgmedewerkers** (± 61%)
 - **136 professionele pleegouders** (± 38%)
- Fédération Wallonie-Bruxelles: april – augustus 2023
 - **121 pleegzorgmedewerkers** (± 68.8%)
 - **316 pleegouders** (± 24.6%)

INSTRUMENT: ONLINE VRAGENLIJST

(1) PERSOONLIJKE OMGEVING

Financiële nood

(Ponnet et al., 2013): 3 items (schaal 1 tot 7)

Socio-demografisch

- leeftijd
- geslacht
- etnische origine
- hebben van partner
- (aantal) kinderen
- diploma & opleiding

Persoonlijk traumaverleden
(ja/nee, type trauma)

Sociale steun (Kliem et al., 2015): 6 items (schaal 1 tot 5)

Ten Item **Personality** Inventory scales (Hofmans et al., 2018) (schaal 1 tot 7): extraversie, vriendelijkheid, emotionele stabiliteit, openheid voor nieuwe ervaringen, gewetensvolheid

Zelfzorg (Bridger et al., 2020): 15 items (schaal 1 tot 7) (work-life balans, cognitieve strategieën, dagelijkse balans, professionele steun)

INSTRUMENT: ONLINE VRAGENLIJST

(2) WERKOMGEVING/PLEEGOUDEROMGEVING

Algemene informatie

- Pleegzorgdienst
- Aantal dossiers/pleegkinderen
- Ervaring
- *Tewerkstellingsgraad*
- *Afstand woon-werk*

General Nordic Questionnaire for **psychological and social factors at work**

(Lindström et al., 2000):
11 items (schaal 1 tot 5)

- *Kwantitatieve werkeisen/
taken als pleegouder*
- *Steun leidinggevende,
steun collega's*
- Steun pleegzorgbegeleider
- Work-life balans

INSTRUMENT: ONLINE VRAGENLIJST

(3) CLIËNTOMGEVING/PLEEGKINDOMGEVING

**Moeilijkheid
pleegkinderen,
biologische ouders
en pleegouders**
(schaal 1 tot 7)

**Overmatige
betrokkenheid** (Koeske &
Kelly, 1995) : 8 items
(schaal 1 tot 5)

Informatie over cliënten/pleegkind

- Leeftijd(*scategorie*)
- Geslacht
- Pleegzorgvorm
- Wijze verblijf
- Duur plaatsing

Specifieke trauma's bij pleegkind

- Kennis over trauma
- *Aantal dossiers met trauma*
- Type trauma's
- Wijze geïnformeerd over trauma's

MEETINSTRUMENT: ONLINE VRAGENLIJST

(4) UITKOMSTMETINGEN

ProQOL (Professional Quality of Life Scale; Stamm, 2010)

30 items te scoren op Likert 5-puntenschaal (1 = nooit; 5 = heel vaak).

Brengt drie theoretische concepten in kaart:

- 1) **Secundaire Traumatische Stress (10 items, $\alpha = .78$)**
 - vb: Ik vermijd bepaalde activiteiten of situaties omdat ze me doen denken aan beangstigende ervaringen van de mensen die ik hulp verleen/het pleegkind waar ik zorg voor draag.
- 2) **Burnout (10 items, $\alpha = .72$)**
 - vb: Ik voel me uitgeput door mijn werk als hulpverlener/rol als pleegouder.
- 3) **Compassietevredenheid (10 items, $\alpha = .87$)**
 - vb: Het geeft mij voldoening om mensen hulp te kunnen verlenen/zorg te kunnen dragen voor pleegkinderen.

Interpretatie scores:

- Laag: ≤ 22 ; Gemiddeld: 23 – 41; Hoog: ≥ 42

MEETINSTRUMENT: ONLINE VRAGENLIJST

(4) UITKOMSTMETINGEN

Intentie om van werk te veranderen/te stoppen als pleegouder (Prost & Middleton, 2020)

4 items/2 items te scoren op 6-puntenschaal (1 = helemaal niet akkoord; 6 = helemaal akkoord)
meten neiging om organisatie te verlaten

- 1) "Ik plan om de organisatie te verlaten/te stoppen als pleegouder in de volgende 12 maanden."
- 2) "*Ik ben actief op zoek naar een andere job.*"
- 3) "Ik heb al geregeld nagedacht over het verlaten van deze organisatie/het stoppen als pleegouder."
- 4) "*Ik zou de jeugdhulpverlening verlaten als ik een job met hetzelfde salaris en met minder stress werd aangeboden.*"

RESULTATEN

DEMOGRAFISCHE GEGEVENS

Vlaamse pleegzorgmedewerkers (N = 323)

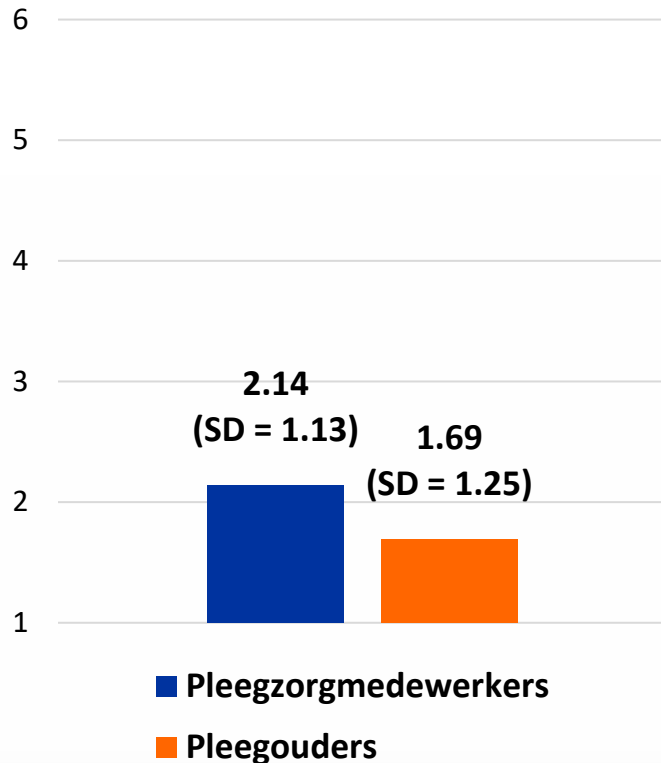
- Gemiddeld 37j oud (SD = 9.20)
- Overwegend West-Europese (95.6%) vrouwen (89.8%) met partner (67.2%) en een bachelordiploma (68.4%)
- De pleegzorgmedewerkers hebben of dragen zorg voor gemiddeld 1.37 (SD = 1.24) kinderen
- Iets minder dan de helft heeft een persoonlijk traumaverleden (46.7%)
- Gemiddeld 5j (SD = 4.84) ervaring in huidige functie, 8j (SD = 7.22) binnen pleegzorg en 12j (SD = 8.48) binnen de jeugdhulpverleningssector
- Begeleiden voornamelijk perspectiefbiedende pleegzorg (90.7%)

Vlaamse pleegouders (N = 951)

- Gemiddeld 49j oud (SD = 11.53)
- Overwegend West-Europese (96.2%) vrouwen (73.7%) met partner (73.8%) en een diploma hoger onderwijs (63.2%)
- De pleegouders hebben gemiddeld 1.33 (SD = .71) pleegkinderen en 1.04 biologische kinderen (SD = 1.28)
- Iets minder dan de helft heeft een persoonlijk traumaverleden (46.2%)
- Gemiddeld 6j ervaring als pleegouder (SD = 6.5)
- Voornamelijk perspectiefbiedende (65.9%) en ondersteunende pleegzorg (26.8%)

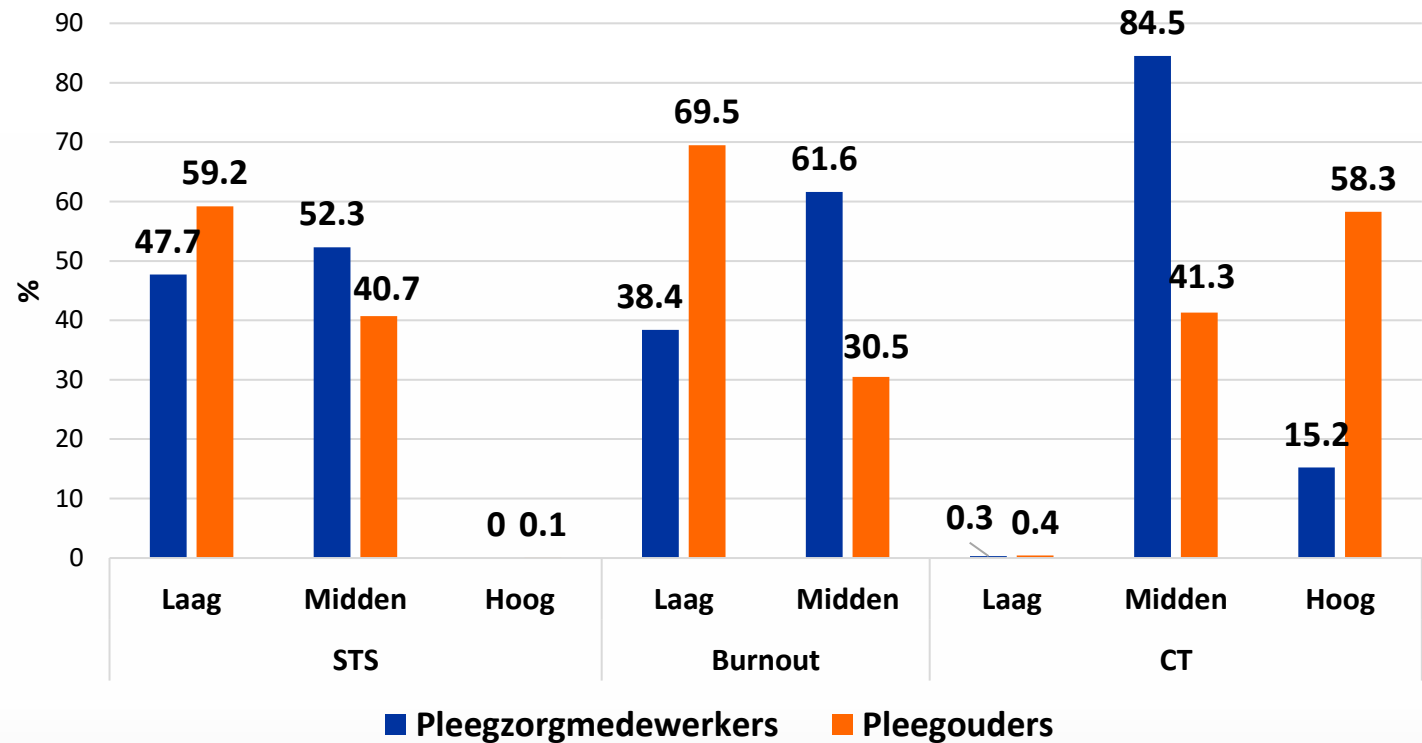
UITKOMSTEN

Intentie om te veranderen/stoppen

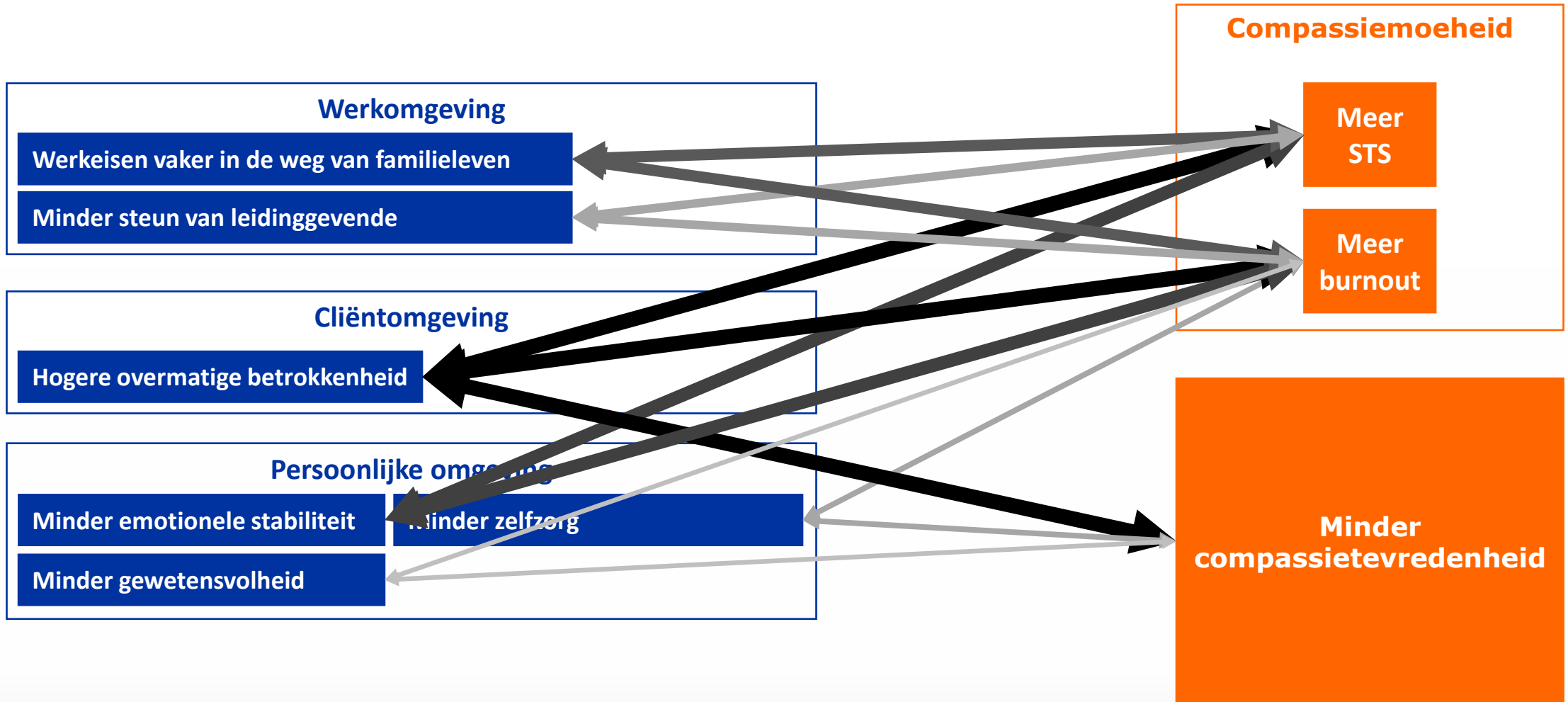

Professionele levenskwaliteit	Mean (SD)	
	Pleegzorgmedewerkers	Pleegouders
Secundaire traumatische stress	23.13 (4.53)	21.75 (5.89)
Burnout	23.86 (4.49)	20.19 (5.33)
Compassietevredenheid	36.43 (4.95)	41.92 (5.89)

Professionele levenskwaliteit

PROFESSIONELE LEVENSKWALITEIT VLAAMSE PLEEGZORGMEDEWERKERS

VERGELIJKING PLEEGZORGMEDEWERKERS

		Frankrijk	Vlaanderen	Féd. W-B
N		25	323	121
M(SD)	STS	23.68 (5.34)	23.13 (4.53)	24.81 (4.88)
	Burnout	27.78 (5.40)	23.86 (4.49)	26.07 (5.07)
	CT	34.12 (5.53)	36.43 (4.95)	36.68 (4.83)
	Intentie veranderen	2.75 (1.42)	2.14 (1.13)	1.90 (1.02)

STS:

- Geen verschil tussen Franse en Vlaamse PZM
- **≠ VL & féd. W-B** niet door regio, maar onder andere door:
 - féd. W-B < VL: emotionele stabiliteit
 - féd. W-B > VL: werkeisen id weg van familielevens, moeilijkheid pleegkinderen, trainingen over STS volgen

Burnout:

- **≠ VL & FR** niet door regio, maar onder andere door:
 - FR > VL: kwantitatieve jobeisen, werkeisen id weg van familielevens, moeilijkheid ouders PK
 - FR < VL: zelfzorg, sociale steun
- **≠ VL & féd. W-B** niet door regio, maar onder andere door:
 - féd. W-B > VL: werkeisen id weg van familielevens, moeilijkheid ouders PK
 - féd. W-B < VL: emotionele stabiliteit, zelfzorg, sociale steun, totaal aantal kinderen, extraversie

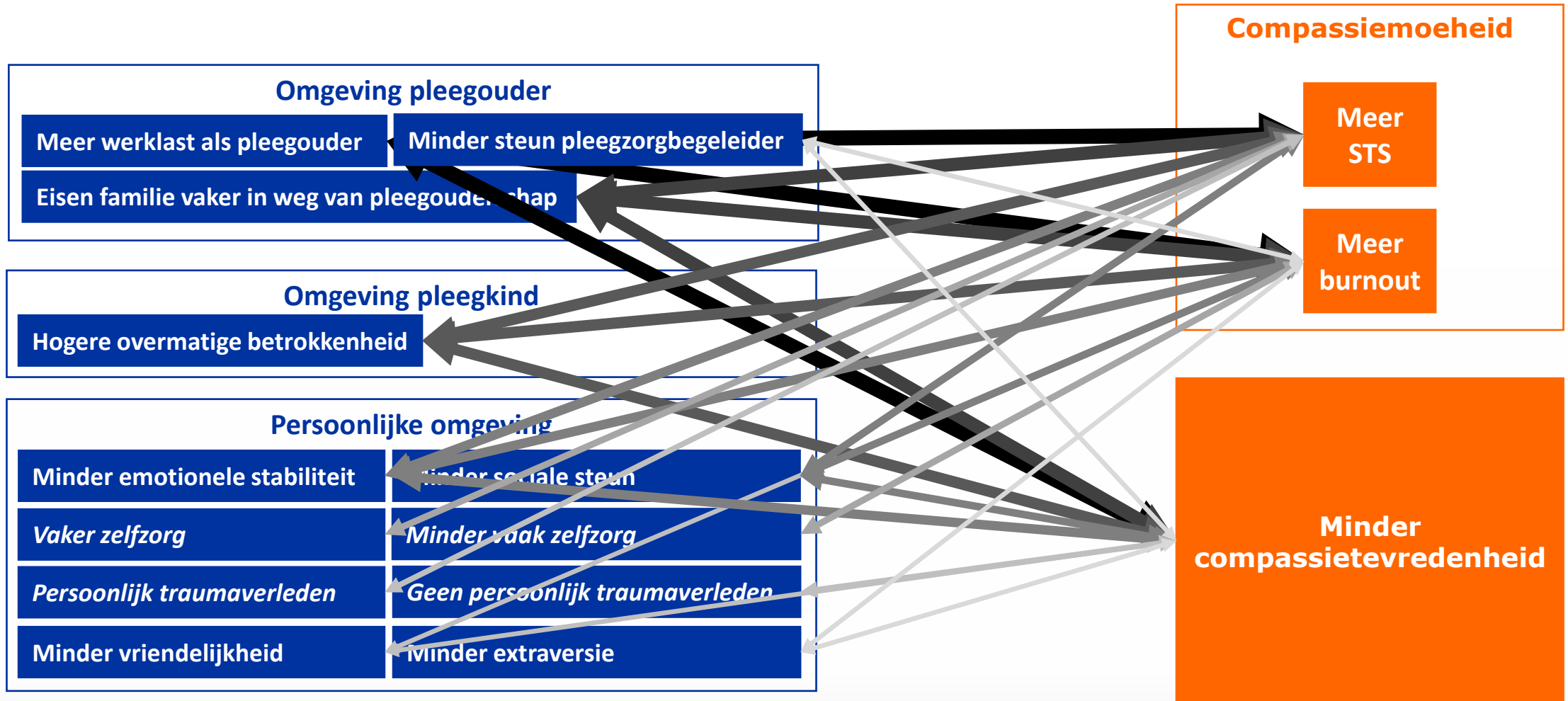
Intentie om te stoppen:

- **≠ VL & FR** niet door regio, maar onder andere door:
 - FR > VL: werkeisen in de weg van familielevens, kwantitatieve jobeisen
 - FR < VL: zelfzorg
- **≠ VL & féd. W-B** niet door regio, maar onder andere door:
 - féd. W-B > VL: aantal dossiers
 - féd. W-B < VL: kwantitatieve jobeisen

Compassietevredenheid:

- **≠ VL & FR** niet door regio, maar onder andere door:
 - FR > VL: moeilijkheid ouders PK
 - FR < VL: zelfzorg, sociale steun
- Geen verschil tussen Vlaamse PZM en die uit féd. W-B

DETERMINANTEN PROFESSIONELE LEVENSKWALITEIT VLAAMSE PLEEGOUDERS

VERGELIJKING PLEEGOUDERS

		Frankrijk	Vlaanderen	Féd. W-B
N		136	951	316
M(SD)	STS	25.13 (5.13)	21.75 (5.89)	22.75 (6.40)
	Burnout	23.41 (4.62)	20.19 (5.33)	19.66 (5.64)
	CT	39.29 (4.76)	41.92 (5.89)	43.42 (5.54)
	Stoppen	2.02 (1.07)	1.69 (1.25)	1.52 (1.16)

Burnout:

- **FR > VL**
- **VL > féd. W-B**

STS:

- **FR > VL**
- **≠ VL & féd. W-B** niet door regio, maar onder andere door:
 - féd. W-B > VL: overmatige betrokkenheid, geen goede pleegouderschap – familie balans, persoonlijk trauma.
 - féd. W-B < VL: sociale steun, ander soort trauma bij PK (vs. verwaarlozing/mishandeling).

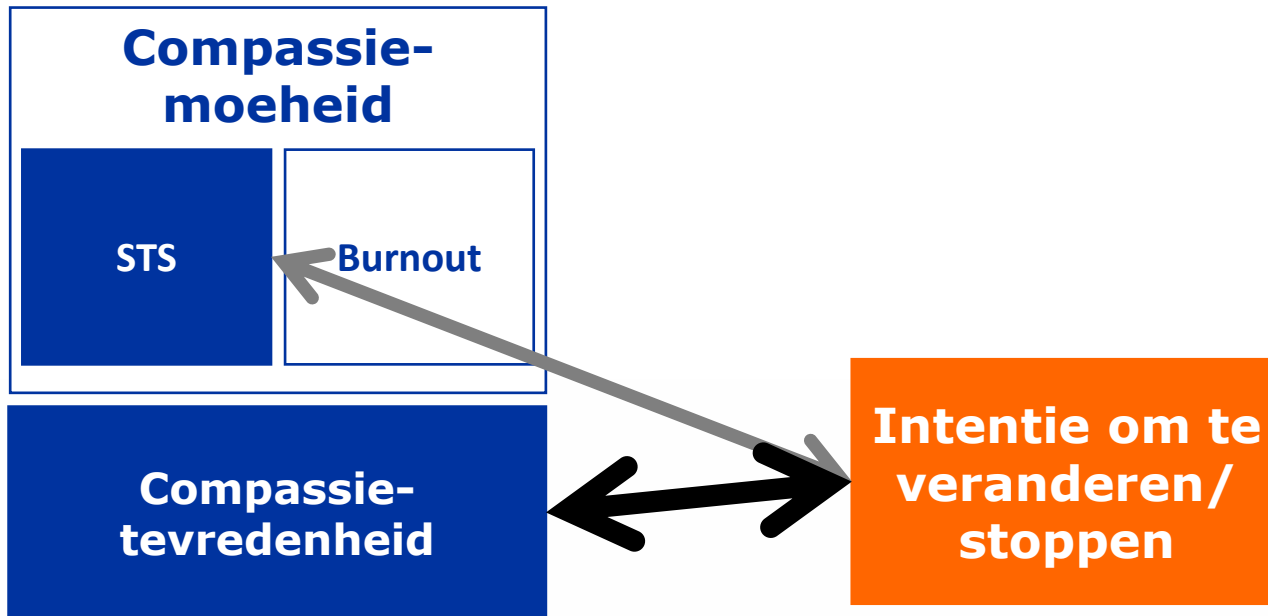
Compassietevredenheid:

- **≠ VL & FR** niet door regio, maar onder andere door:
 - FR < VL: sociale steun, emotionele stabiliteit, openheid voor ervaringen
 - FR > VL: geen goede pleegouderschap-familie balans
- **VL < féd. W-B**

Intentie om te stoppen:

- **FR > VL**
- **≠ VL & féd. W-B** niet door regio, maar onder andere door:
 - VL > féd. W-B: leeftijd PK
 - VL < féd. W-B: PK die voltijds bij pleegouders verblijven, steun pleegzorgbegeleider

PROFESSIONELE LEVENSKWALITEIT – INTENTIE OM TE VERANDEREN/STOPPEN

Compassietevredenheid en STS leveren een significante bijdrage aan de intentie om te veranderen/stoppen:

- Lagere compassietevredenheid → hogere intentie om te veranderen/stoppen
- Hogere STS → hogere intentie om te veranderen/stoppen

Controlevariabelen pleegzorgmedewerkers:

- Leeftijd
- Diploma
- Etnische origine
- Woon-werk afstand

Controlevariabelen pleegouders:

- Leeftijd
- Diploma
- Financiële nood
- **Aantal biologische kinderen:** positieve associatie
- **Aantal pleegkinderen:** negatieve associatie

DISCUSSIE & CONCLUSIE

Secundaire traumatische stress en burnout

Pleegzorgmedewerkers: overwegend **gemiddelde** scores > < **pleegouders:** overwegend **lage** scores

- STS pleegouders: Vlaanderen < Frankrijk
- Burnout pleegouders: fédération Wallonie-Bruxelles < Vlaanderen < Frankrijk

Compassietevredenheid

Pleegzorgmedewerkers: overwegend **gemiddelde** scores > < **pleegouders:** overwegend **hoge** scores

- Compassietevredenheid pleegouders: Vlaanderen < fédération Wallonie-Bruxelles
- ➔ (para-)professionals met een hoog niveau van STS en burnout en laag niveau van compassietevredenheid hebben mogelijk al ontslag genomen/zijn reeds gestopt als pleegouder (Baugerud & Vangbæk, 2018; Conrad & Kellar-Guenther, 2006) of waren niet bereid om de vragenlijst in te vullen
- ➔ Cut-offs misschien niet representatief voor deze regio
- ➔ Grote groepen scoren "gemiddeld" → lopen risico om klinische scores te ontwikkelen voor STS en burnout en lage scores voor compassietevredenheid

PLEEGZORGMEDEWERKERS & PLEEGOUDERS

Clïentomgeving/omgeving pleegkind

- Hogere *overmatige betrokkenheid* → betrokkenheid in sector is belangrijk, maar overmatige betrokkenheid is negatief en zorgt niet voor meer compassietevredenheid

Werkomgeving/omgeving pleegouder

- *Werkeisen vaker in de weg van familielevens >< eisen familie vaker in de weg van pleegouderschap*
 - Link tussen overmatige betrokkenheid en werk/pleegouderschap – familiebalans?
- *Minder steun van leidinggevende >< minder steun pleegzorgbegeleider*
 - Komt overeen met internationale literatuur: zich gesteund en gewaardeerd voelen is belangrijk

Persoonlijke omgeving

- *Minder emotionele stabiliteit*
 - Belangrijke persoonlijkheidstrek om om te kunnen gaan met uitdagingen in deze sector

INTENTIE OM TE VERANDEREN VAN WERK OF TE STOPPEN ALS PLEEGOUDER

Intentie om te veranderen van werk/stoppen als pleegouder → schaal van 1 = helemaal niet akkoord tot 6 = helemaal akkoord

- **Pleegzorgmedewerkers:** score onder het gemiddelde van **2.14**
 - Geen verschillen tussen regio's
 - **Pleegouders:** score onder het gemiddelde van **1.69**
 - Franse pleegouders > Vlaamse pleegouders → job vs. vrijwilligheid speelt wellicht een rol
- ➔ Lagere compassietevredenheid en hogere STS zijn geassocieerd aan hogere intentie om te stoppen als pleegouder en te veranderen van werk als pleegzorgmedewerker

IMPLICATIES

Om **verloop/stoppen als pleegouder** te voorkomen is het belangrijk om het niveau van **compassietevredenheid** te verhogen en het niveau van **STS** te verlagen door:

Pleegzorgmedewerkers

- **Overmatige betrokkenheid met pleegkinderen en gezinnen verminderen** → een gezonde balans tussen afstand en nabijheid met cliënten bevorderen (intervisie, supervisie)
- **De balans tussen werk en privé verbeteren** → onderzoeken hoe dit bewerkstelligd kan worden
- **Rekening houden met emotionele stabiliteit en gewetensvolheid als persoonlijkheidstrekken** → nadenken of persoonlijkheid een grotere rol moet spelen in het selectieproces en/of moet worden opgenomen in de coaching/supervisie van medewerkers
- **De steun van leidinggevende vergroten** → via een feedbacksysteem

Pleegouders

- **Zicht krijgen op pleegouders die de taken als te zwaar/veel ervaren, overmatig betrokken zijn met pleegkind, minder emotioneel stabiel zijn, zich minder ondersteund voelen door pleegzorgbegeleider** → deze groep extra ondersteuning bieden en/of rekening houden met bovenstaande risicofactoren tijdens begeleiding
- **Sociale steun stimuleren** → via pleegoudergroepen, mentor/buddy-programma's, ...
- **De balans tussen rol als pleegouder en familielevens verbeteren** → onderzoeken hoe dit bewerkstelligd kan worden en wat dit betekent voor de pleegouder

BEPERKINGEN

Wie hebben we niet bereikt met vragenlijst? Diegenen die reeds van werk veranderd zijn of gestopt zijn als pleegouder en dus niet bereikt werden in huidig onderzoek zullen misschien een ander beeld opgeleverd hebben.

Interpretatie van de resultaten van de ProQoL gebaseerd op cut-offs die mogelijk niet representatief zijn voor België en Frankrijk

Cross-sectioneel onderzoeksdesign → geen causaliteit

Zelfrapportage → mogelijke onderrapportage van gevoelige informatie en/of sociaal wenselijke antwoorden wanneer het gaat over intentie om te veranderen van werk of stoppen als pleegouder?

Bedankt!

HET DENKEN MAG ZICH
NOOIT ONDERWERPEN.

